

Motion till riksdagen 2006/07:Ju256

av Lars Ohly m.fl. (v)

Mäns våld mot kvinnor och sankönat partnervåld

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör genomföra en kunskapsöversikt och kartläggning på området sankönat partnervåld och återkomma med ett handlingsprogram för hur våldsutsatta HBT-personer som drabbas av partnervåld ska få relevant stöd och hjälp.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillsätta en utredning för att utveckla och genomföra en nationell kostnadsberäkning av mäns våld mot kvinnor.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en plan för hur staten ska ta sitt långsiktiga ekonomiska ansvar för kvinnojourernas arbete.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör inrätta resursjourer som har kompetens att ta emot missbrukande och psykiskt funktionshindrade kvinnor.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att länsstyrelsernas verksamhetsuppföljning, återrapporteringskrav och tillsynsansvar över kommunernas arbete på området mäns våld mot kvinnor bör skärpas.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utreda och återkomma med förslag på hur en tillsynsfunktion på länsstyrelserna, med övergripande ansvar på området mäns våld mot kvinnor, kan inrättas.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skyndsamt bör bereda förslag till de förändringar som föreslås i rapporten Mäns våldsutövande – barns upplevelser.

¹ Yrkandena 3–6 hänvisade till SoU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Mäns våld mot kvinnor har sin grund i maktojämlikheten mellan könen. Maktrelationen mellan kvinnor och män är den samhälleliga "ram" i vilken övergrepp mot kvinnor utförs. Våldets uttryck återskapas på olika sätt och i olika former överallt i vårt samhälle. Arbetet för att stoppa våldet måste ske utifrån insikten att mäns våld handlar om makt och kontroll och har sina rötter i den rådande samhällsstrukturen där män är överordnade och kvinnor underordnade. En våldsförståelse som tar sin utgångspunkt i maktordningen mellan kvinnor och män särskiljer inte våldsutövande män eller våldsutsatta kvinnor som avvikande, alltså delar inte upp samhället i Vi (icke våldsutsatta eller icke våldsamma, "vi Normala") eller De (våldsutövande eller våldsoffer, "de Onormala"), och försöker inte hitta orsaker till våldet i främmande kulturer eller individuella avvikelser. Med en könsmaktsförståelse av våldet riktas fokus i stället på allas ansvar att ifrågasätta, utmana och bryta de strukturer och de föreställningar som grundar sig på mäns makt och kontroll över kvinnor. Det bryter också med tidigare synsätt att våldet beror på social utsatthet, alkohol, psykisk sjukdom eller "integrationsproblem". Våld som utövas av män med utländsk bakgrund gentemot kvinnor med utländsk bakgrund handlar inte om kultur, utan om maktutövning. Även så kallat hedersrelaterat våld handlar om makt, kontroll och föreställningar om kön och sexualitet. Att använda kulturella markörer som förklaringsmodell för våldet osynliggör det strukturella våldet och tenderar snarare att bli ett sätt att blunda för de våldsutsattas behov. Det är viktigt att våldsutsatta själva får uttrycka sina erfarenheter och perspektiv. Den erfarenhetsbaserade kunskapen är grundläggande i allt arbete mot mäns våld mot kvinnor.

Vänsterpartiet vill också poängtera att en könsmaktsförståelse av våldet även är ett redskap i förståelsen av våld inom samkönade relationer. Även detta våld är relaterat till föreställningar om kön, sexualitet och makt i samhället. Partnermisshandel i homosexuella relationer är ett uttryck för en maktrelation. Våld inom samkönade relationer tenderar av olika skäl att osynliggöras i debatten om sexualiserat våld. Bristande kunskaper om och fördomar om icke-heterosexuella relationer har bidragit till att offren för våld i samkönade relationer är skyddslösa i än högre grad än kvinnor som utsätts för mäns våld.

Mäns våld mot kvinnor och samkönat partnervåld handlar om våld i nära relationer och omfattas av begreppet sexualiserat våld (som inbegriper olika former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld som t.ex. misshandel, våldtäkt, sexuella övergrepp, trakasserier etc.). Begreppet sexualiserat våld beskriver våldet som en del av samhällets könsmaktsordning. Denna förståelse av våld leder till slutsatsen att arbetet för att stoppa våldet, liksom att ge våldsutsatta relevant skydd, stöd och hjälp, måste ta sitt avstamp i en maktanalys.

Mäns våld mot kvinnor

Den första omfångsundersökningen om mäns våld mot kvinnor i Sverige publicerades i maj 2001 under titeln Slagen Dam. Undersökningen visar omfattningen av mäns våld mot kvinnor och synliggör de flytande gränserna mellan hot, våld och sexuella övergrepp. Den bryter föreställningen om att det finns skarpa gränser mellan olika typer av våld och där till exempel fysiskt våld klassas som värre än hot om våld i en hierarkisk ordning. Undersökningen visar bland annat att 25 procent, eller var fjärde kvinna, upplevt fysiskt våld från någon man efter sin 15-årsdag. 56 procent av alla kvinnor har trakasserats sexuellt. Var tredje kvinna, 34 procent, har åtminstone en gång efter sin 15-årsdag utsatts för sexuellt våld av en man. Totalt sett har 46 procent, alltså nästan hälften av alla svenska kvinnor, erfarenheter av någon form av våld från en man efter sin 15-årsdag. ”Detta innebär att våld mot kvinnor är en utbredd, frekvent och aktuell företeelse. Det motsäger bilden att det är ett fåtal män som utövar våld mot kvinnor. De åtgärder som vidtas för att stoppa våldet måste, för att vara framgångsrika, grundas i en ny förståelse där kunskaper om våldets plats i kvinnors och mäns liv sätts i förbindelse med kvinnors och mäns vardag”. (Slagen Dam, 2001).

Mäns våld mot kvinnor är alltså inte en marginell företeelse som handlar om några individuella problem utan är ett allvarligt samhällsproblem som berör många människors liv och vardag. Framför allt är det en upplevd verklighet för många kvinnor och barn.

Anmälningarna av mäns våld mot kvinnor har ökat med 20 procent de senaste tio åren. Ökningen beror både på att fler anmäler men också på att våldet har ökat, uppger Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Kriminalstatistiken visar att i majoriteten av fallen är de utsatta kvinnorna bekanta med eller har en nära relation till männen som slår, hotar och dödar. Nästan alla fall av mäns våld mot kvinnor sker i en privat sfär, ofta inom hemmets fyra väggar. Uppgifter från BRÅ visar att förra året, år 2005, anmäldes t.ex. 24 097 fall av kvinnomisshandel, 2 152 fall av grov kvinnofridskränkning, 3 054 våldtäkter, 1 646 fall av sexuellt tvång och 3 216 fall av överträdelse av besöksförbud. Med den här statistiken kan vi också säga att i Sverige år 2005 misshandlades 66 kvinnor per dag av närstående män och nästan 13 kvinnor per dag utsattes för våldtäkt eller sexuellt tvång.

Det här är oerhört skrämmande siffror, men som om det inte vore nog vet vi dessutom att mörkertalet är stort. Både polisen, kvinnojourerna och Brottsförebyggande rådet uppskattar att endast 20–25 % av allt våld mot kvinnor anmäls till polisen. Det skulle innebära att de 24 097 fall av mäns våld mot kvinnor som anmäldes år 2005 i verkligheten är fyra gånger fler!

I förlängningen påverkar våldet alla kvinnors liv och handlingsutrymme. Resultatet är ett samhällsklimat där rädslan för våld begränsar kvinnors handlings- och livsutrymme, även utanför de situationer där övergreppen faktiskt sker och oavsett om man blir utsatt för faktiskt våld eller inte. Undersökningar visar att reellt och upplevt hot om våld påverkar handlingsstrategier för alla kvinnor, dvs. att kvinnor, oavsett om man känner konkret rädsla eller inte,

Fel! Okänt namn på

agerar utifrån en förståelse av en våldsnärvaro. Kvinnor lär sig olika strategier för att på olika sätt hantera rädsla och fruktan för övergrepp – den s.k. vardagsrädslan. På så sätt blir mäns våld en del av alla kvinnors vardag. När kvinnor i vårt samhälle tvingas leva med ett underliggande hot mot sin kroppsliga integritet och självbestämmanderätt blir det sexualiserade våldet ytterst en fråga om demokrati och grundläggande mänskliga fri- och rättigheter.

Partnervåld

Studien *Våldsamt lika och olika – om våld i samkönade parrelationer*, av Carin Holmberg och Ulrika Stjernqvist (2005), har gjort ett första försök till kartläggning över förekomsten av samkönat våld i Sverige. Deras undersökning baseras på drygt 2 000 besvarade enkätundersökningar och visar att totalt 24,9 procent har utsatts för någon form av psykologiskt, sexuellt och/eller fysiskt våld i en nuvarande eller före detta parrelation. Fysiskt våld dominerar bland lesbiska och sexuellt våld dominerar bland homosexuella män. Minst utsatthet rapporterar bisexuella män.

Kön och sexualitet spelar en avgörande roll i tolkningen av samkönat partnervåld. Till exempel har inte lesbiska kvinnor en strukturellt förankrad maktposition av överordning, men själva våldshandlingen ger den lesbiska förövaren en dominerande position i parrelationen. Via våldet upprätthålls och återskapas strukturer av dominans. Det är en maktutövning som i sig är strukturellt sanktionerat i det heteronormativa samhället.

Medan partnermisshandel mellan homosexuella män riskerar att tolkas som ömsesidig (män är ömsesidigt aggressiva) och inte som ett uttryck för en maktrelation, riskerar partnervåld mellan homosexuella kvinnor att osynliggöras helt (kvinnor är oförmögna att använda våld) av instanser som polis, domstolar, sjukvård och socialtjänst.

I tolkningen och förståelsen av samkönat våld finns en dubbelhet, som ger olika kontexter för kvinnor respektive män. Å ena sidan är makt manligt kodat, men om vi bara väljer att tolka makten som ett uttryck för manlighet finns risken att vi inte ser maktuttryck bortom kön. Å andra sidan kan makt utövas oavsett kön, men om vi frikopplar kön från uttryck för makt är risken stor att sambandet mellan konstruerad manlighet och makt osynliggörs. Lösningen på detta dilemma, menar Holmberg och Stjernqvist (2005), bör sökas först och främst på en konkret nivå samtidigt som man håller fast vid en könsmaktsanalys.

Schablonbilderna av homosexuella relationer och föreställningar kring våld och aggressivitet står i vägen för att våld inom samkönade relationer uppmärksammas och förstås. På samma sätt utsätter människors homofobi (rädsla och avsky för HBT-personer) och heterosexism (samhället förutsätter att människor är heterosexuella och att det är att vara "normal") HBT-relationer för en samhällelig isolering och gör samkönade parrelationer till ett slutet system. Det innebär att parterna blir beroende och socialt bundna till

varandra. Detta är en viktig mekanism för att förstå vägen in i en våldsrelation för samkönade par.

Stödet till personer som blir utsatta för våld i sin parrelation är organiserat enligt en heteronormativ ordning och vart homosexuella offer och förövare skall vända sig är en öppen fråga. Det saknas en övergripande organisering och ett samförstånd. För att skapa förutsättningar för att på olika sätt hjälpa och stödja HBT-personer som utsätts för våld i nära relationer behövs både fler undersökningar och mer kunskap om partnervåld, liksom det behövs en ökad HBT-kompetens bland alla instanser (polis, sjukvård, socialtjänst, kvinnojourer etc.) som möter våld i nära relationer.

Regeringen bör göra en kunskapsöversikt och kartläggning på området och återkomma med ett handlingsprogram för hur HBT-personer som drabbas av partnervåld skall få relevant stöd och hjälp. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utveckla mätmetoder för kostnaderna för mäns våld

Mäns våld mot kvinnor är ett samhällsproblem som inte bara har konsekvenser på ett socialt plan utan även får stora effekter på samhällsekonomin. Kostnaderna för det könsrelaterade våldet har både direkta och indirekta variabler. Det handlar om direkta vårdkostnader för utsatta kvinnor och barn, polisinsatser, ambulanskostnader, kostnader för rättsprocesser, häktning, kriminalvård och rehabilitering, skyddat boende, men också bortfall i arbetstid och begränsande av kvinnors deltagande i samhällslivet. Utöver det tillkommer kostnader för barn som tagit skada av att bevittna våld och växa upp i våldsamma familjer. Ett enda misshandelsfall kan kosta flera miljoner.

Filosofie doktor Katarina Weinehall vid juridiska institutionen på Umeå universitet har i en studie, som nyligen presenterats, följt ett fall där en kvinna misshandlats av sin man och beräknat kostnaden för detta fall. Kvinnans hälsa försämrades och påverkade hennes förmåga att arbeta. Det i sin tur ledde till att 1,7 miljoner betalades ut från a-kassan och en kvarts miljon från Försäkringskassan. Turerna inom polis och rättsväsendet kostade nära 100 000 kronor. För landstinget blev slutsumman 115 000 kronor, där hälften var kostnader för kontakter med barn- och ungdomspsykiatri till stöd för kvinnans barn som mådde dåligt. För kommunen blev slutsumman ungefär 50 000 kronor, som främst handlade om kostnader för socialtjänsten. Den misshandlade kvinnan fick själv betala nära 200 000 kronor genom åren, bland annat för dubbelt boende och advokatkostnader. För kvinnans arbetsgivare ledde misshandeln till en kostnad på 10 000 kronor. Utöver de direkta kostnaderna beräknas kvinnan dessutom ha gått miste om inkomster på nära 500 000 kronor. Hennes framtida pension förväntas bli lägre eftersom misshandeln och turerna runt den har påverkat hennes löneutveckling negativt. Totalt sett beräknas

Fel! Okänt namn på

summan av samhällets kostnader i det studerade fallet uppgå till 2,5 miljoner kronor. Staten bär den största kostnaden, 85 procent.

I Finland har man försökt beräkna den direkta kostnaden för mäns våld mot kvinnor (Piispa & Heiskanen, 2001). Studien bygger på data över dem som har sökt offentlig hjälp, vilket är en minoritet av alla våldsutsatta kvinnor, och därför är resultatet med all säkerhet missvisande. Men det är en mycket intressant studie och ett viktigt första försök att kartlägga samhällskostnaderna till följd av mäns våld mot kvinnor. Den finska studien visar att år 1998 uppgick de direkta kostnaderna till 252,5 miljoner finska mark (ungefär 42,5 miljoner euro i dåtidens penningvärde). Siffror från Kanada beräknar att direkta kostnader för mäns våld mot kvinnor uppgår till 900 miljoner USD per år. I USA beräknas den våldsrelaterade frånvarofrekvensen på arbetet och ökade hälsokostnaden för arbetsgivarna till ca 4 miljarder USD per år. En brittisk forskningsstudie påvisar att den totala kostnaden för kvinnomiss-handel är 28,8 miljarder pund per år, vilket motsvarar 5 859 kronor per invånare.

I Sverige har Socialstyrelsen tillsatt en utredningsgrupp för att försöka beräkna vissa delar av kostnader för mäns våld mot kvinnor. Även polisen har försökt göra egna uppskattningar av hur mycket deras insatser på området kostar, vilka landar på cirka 370 miljoner årligen. Det finns ännu ingen övergripande statistik på vad mäns våld mot kvinnor kostar det svenska samhället totalt. Det är en brist och gör det lättare att blunda för problemen, som i sin tur kan leda till att frågan inte tas på allvar.

Vänsterpartiet anser att Sverige, som föregångsland i arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, bör agera i denna fråga. Det behövs en prislapp på mäns våld mot kvinnor och barn. Utöver de individuella kostnaderna i form av själsliga sår, begränsat livsutrymme, sjukskrivning osv. är det viktigt att genomföra en allomfattande analys och en beräkning på vad det kostar samhället. Det är pengar vi skulle kunna satsa på bättre sjuk- och hälsovård, bättre skolor och arbetsmiljö, höjning av kvinnors löner etc. För att få en heltäckande bild av mäns våld mot kvinnor och dess ekonomiska konsekvenser bör en utredning tillsättas för att utveckla en vetenskaplig metod för och genomföra en nationell kostnadsberäkning av mäns våld mot kvinnor och barn.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kvinnojourerna

Frihet från sexualiserat våld är en mänsklig rättighet som i dag finns stadfäst i internationella konventioner och handlingsplaner. FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) och deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor har fastställt att könsrelaterade våldshandlingar kränker, skadar och upphäver kvinnors åtnjutande av sina grundläggande fri- och rättigheter. FN stadfäster att all form av könsdiskriminering måste förändras genom övergripande åtgärder och är statens ansvar.

Fel! Okänt namn på

I Sverige, liksom i resten av världen, är mäns våld mot kvinnor ett gigantiskt samhällsproblem. Trots det är det en politisk fråga som ofta behandlas med en provocerande likgiltighet. Frivilliga eldsjälur organiserade i kvinno- och tjejjourerna står i stor utsträckning för de praktiska stödinsatserna till utsatta flickor, kvinnor och barn. Genom kvinnors ideella frivilligarbete i jourerna kan brottsoffer få relevant hjälp trots att samhällets insatser brister. På så sätt hjälper också kvinnojouren staten att spara mycket pengar. De gör enorma insatser för samhället och är en fristad för tusentals flickor, kvinnor och barn. Idag finns det kvinnojouren i ungefär hälften av landets kommuner. Jourenas styrka ligger i att de är skapade av kvinnor och för kvinnor och deras behov. Det är en frizon där ingen ifrågasätter kvinnors och barns upplevelser av våld. Som fristående instans kan de på bästa sätt tillvarata kvinnors och barns intressen och behov. Tjej- och kvinnojouren spelar också en central roll när det gäller att synliggöra och beskriva mäns våld mot kvinnor, de sprider kunskap om våldets mekanismer och konsekvenser och på vilket sätt man bör hjälpa och stödja kvinnor och barn som utsätts för misshandel och andra övergrepp. Trots jourenas erfarenheter och kunskaper om mäns våld mot kvinnor har de fortfarande inte en självklar status och existerar under osäkra förhållanden. Detta är en paradox då företrädare för polis, socialtjänst och sjukvård själva anser att de lokala kvinnojouren ger ett mer heltäckande stöd till utsatta kvinnor än vad de själva kan erbjuda.

Allt för många kvinnojouren har en otillräcklig finansiering och får tävla om kommunens bidrag med övriga organisationer – som om det vore fråga om en fritidssysselsättning! Bristen på finansiering och ansvarstagande från kommunerna resulterar i att kvinnojourens verksamhet begränsas. Situationen för kvinnor som behöver skydd, akut hjälp, stöd och råd är på flera håll helt ohållbar.

Vi framhåller FN:s kvinnokonvention (CEDAW) som stadfäster att det patriarkala våldet grundas på en samhällelig struktur och att det är statens ansvar och skyldighet att vidta åtgärder mot all diskriminering av kvinnor. Staten har det övergripande ansvaret att stötta lokala kvinnojouren och se till att de kan fortsätta sin verksamhet. Vi anser att det självklara är att staten tar det övergripande finansiella ansvaret för arbetet med konsekvenserna av mäns våld mot kvinnor.

Vänsterpartiet är stolt över att ha bidragit till en ökad satsning på bland annat kvinnojouren. Under förra mandatperioden drev vi igenom en ökad satsning på våldsutsatta kvinnor och barn med närmare 100 miljoner. Medlen fördelas till kommuner och ideella kvinnor-, tjej- och brottsofferjourer som ansöker om medel för att utveckla omhändertagandet av brottsoffer. Tyvärr finns det inga möjligheter för kvinnojouren att göra långsiktiga planeringar för sin verksamhet utifrån denna satsning. Därför föreslår vi att regeringen ges i uppdrag att återkomma med en plan för hur staten ska ta sitt långsiktiga ekonomiska ansvar för kvinnojourens arbete.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Lesbiska kvinnor känner sig inte alltid välkomna till kvinnojouren och det kan vara svårt att erbjuda trygghet om man inte tänker på att "väninnan" som kommer till jouren egentligen är förövaren. Vänsterpartiet har länge

Fel! Okänt namn på

värnat om stödet till brottsofferjouren för HBT-personer och menar att arbetet måste utökas och intensifieras. Därför yrkar vi om en kartläggning och ett handlingsprogram för stöd till HBT-personer i denna motion. Några kvinnojourer ger möjlighet till stödkontakt för blinda och döva kvinnor, men få jourer har handikappanpassade lägenheter vilket gör fysiskt funktionshindrade kvinnor, liksom äldre kvinnor, extra utsatta. Därför avsätter Vänsterpartiet pengar i budgetmotionen för 2007 för att stödja kvinnojouren i arbetet med att tillgänglighetsanpassa jourernas lokaler. Våldsutsatta kvinnor som missbrukar och/eller är psykiskt funktionshindrade kommer särskilt i kläm. Vi föreslår att staten bör ta ett särskilt ansvar för de mest utsatta kvinnorna. Vänsterpartiet har därför avsatt pengar i budgetmotionen för 2007 för att inrätta resursjourer med kompetens att ta emot missbrukande och psykiskt funktionshindrade kvinnor. Analogt med detta anser Vänsterpartiet att regeringen bör återkomma med förslag på inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot missbrukande och psykiskt funktionshindrade kvinnor.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kommunansvar

Vänsterpartiet anser att en ensidig fokusering på kvinnojouren osynliggör kommunernas grundläggande ansvar för brottsoffer och för att bryta, stävja och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Vi vill poängtera att kommunerna, enligt 8 a § sociallagen, skall ta sitt ansvar för att tillgodose kompetent stöd till samtliga våldsutsatta kvinnor som söker hjälp. Vänsterpartiet har också under ett flertal år motionerat om en ändring i socialtjänstlagen, en ändring av ordet ”bör” mot ordet ”skall” i 5 kap. 11 § socialtjänstlagen, för att stärka socialnämndens skyldighet att ge stöd och hjälp till brottsoffer. Denna bestämmelse gäller särskilt kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller övergrepp i hemmet. Den förra regeringen lovade att genomföra en sådan förändring av lagen under hösten 2006. Riksdagen lämnade också under förra mandatperioden ett tillkännagivande till regeringen med den innebörden. Hur den nuvarande borgerliga regeringen kommer att agera är än så länge oklart. Därför yrkar Vänsterpartiet även i år, i motionen Socialpolitik, att 5 kap. 11 § socialtjänstlagen skall skärpas.

Såväl Utredningen om kvinnofridsuppdragen, *Slag i luften* (SOU 2004:121), som Utredningen om socialtjänstens stöd för våldsutsatta kvinnor, *Att ta ansvar för sina insatser* (SOU 2006:65), konstaterar och identifierar en rad brister i kommunernas insatser och stöd till våldsutsatta kvinnor. Handlingsplaner för arbetet med våldsutsatta brottsoffer finns i cirka 70 procent av kommunerna och är på gång i de flesta övriga. Däremot saknar flertalet rutiner och riktlinjer för att bemöta våldsutsatta kvinnor, och avsaknaden av en kommunöverskridande samordning är ett stort problem. Samordning är av största vikt i fråga om skyddat boende, men kan också vara det avseende insatser för män som utövar våld. I betänkandet till SOU 2006:65 finns en rad förslag som

Vänsterpartiet anser vara mycket angelägna. Vi utvecklar detta i motionen Socialpolitik. Länsstyrelsernas granskningar av kommunernas arbete på området – hur handlingsplaner används, om fortbildning bedrivs och hur stora resurser som avsätts för arbetet – visar att området mäns våld mot kvinnor är eftersatt. I enlighet med utredningen (SOU 2004:121) anser Vänsterpartiet att länsstyrelserna bör öka sina insatser, verka för en ökad regional samverkan, göra mer ingående granskningar av kommunerna och mer frekvent rapportera till regeringen. Därför bör länsstyrelsernas verksamhetsuppföljning, återrapporteringskrav och tillsynsansvar över kommunernas arbete på området mäns våld mot kvinnor skärpas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Analogt med detta anser Vänsterpartiet att det dessutom kan behövas en särskild tillsynsfunktion på länsstyrelserna som har det övergripande ansvaret på området. Denna kan till exempel vara kopplad till jämställdhetsexperterna eller socialkonsulenter. Regeringen bör utreda och återkomma med förslag på hur en tillsynsfunktion på bästa sätt kan inrättas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kommunerna måste ta sitt ansvar för att tillgodose kompetent stöd till samtliga våldsutsatta kvinnor som söker hjälp. För att kommunerna inte skall vara utelämnade till enskilda socialsekreterares kompetens måste kunskapen om mäns våld mot kvinnor förbättras rejält. Vänsterpartiet anser att hela socialtjänstens personal skall kompetensutvecklas kring sexualiserat våld, särskilt avseende så kallat hedersrelaterat våld, psykiskt och fysiskt funktionshinder samt missbruksproblematik. Det måste finnas kunskap och metoder för att fånga upp signaler samt ge stöd och skydd till kvinnor, ungdomar och barn som är utsatta för mäns våld. Vänsterpartiet har därför avsatt pengar i budgetmotionen för 2007 för att kompetensutveckla socialtjänstens personal.

Män som slår

På uppdrag av tidigare regering och samarbetspartier presenterades nyligen en kartläggning och beskrivning av verksamheter som arbetar för att få män att sluta använda våld mot kvinnor och barn, samt verksamheter riktade till flickor och pojkar som upplever mäns våld mot kvinnor i sin familj. Resultatet redovisades i rapporten *Mäns våldsutövande – barns upplevelser. En kartläggning av interventioner, kunskap och utvecklingsbehov* (2006) och visar att det finns ett stort intresse för interventioner för att motverka mäns våld mot kvinnor och barn, men att vissa områden är eftersatta och att det finns problem som kräver åtgärder både på kort och på lång sikt. Idag finns 50 verksamheter runt om i landet riktade till män som utövar våld mot kvinnor och barn, som i rapporten delas in i fem olika kategorier: interventioner inom ramen för kriminalvården och rättspsykiatrin, generella manscentrum/kriscentrum för män eller mansmottagningar med fokus på våld, interventioner inom ramen för myndighetssamverkan, samt en ny form som är en samverkan

Fel! Okänt namn på

inom socialtjänsten. Kartläggningen visar att få verksamheter når ett stort antal män, att det i många fall saknas en teoretisk bas och modell för verksamheten som gör det svårt att bedöma vilka insatser som faktiskt görs, och att det i ytterst få verksamheter ingår en säkerhetsinriktad brottsofferkontakt för att bedöma säkerheten för våldsutsatta partner. I vissa verksamheter är könsmaktsperspektivet helt centralt medan andra är tveksamma till att kön och makt sätts i fokus för interventionen. Det framgår av rapporten att det är en fråga som behöver diskuteras mycket mer ingående eftersom det får konsekvenser för såväl förklaringsmodeller för mäns våld som för synen på mäns förändringsprocess och modeller för förändringsarbete.

Behandlingsprogram för män som slår sina partner finns till exempel i Storbritannien, Kanada, USA och Norge. I Sverige provas bland annat ett behandlingsprogram för partnermisshandlare inom Kriminalvården sedan några år. Man använder sig av programmet Idap (Integrated domestic abuse programme) som bygger på kognitiv beteendeterapi där männen ska lära sig att se sitt våld, se hur det påverkar deras partner och eventuella barn, samt lära sig att ta ansvar för våldet och hitta alternativa handlingssätt. Idap finns i Stockholm, Göteborg, Malmö och Borås. På tre olika anstalter har man tidigare även provat programmet Våld i nära relationer (VIN) som bygger på ett hot- och riskbedömningsinstrument där syftet är att, under pågående behandlingstid, garantera säkerheten för kvinnor. Relationer och samlevnad (ROS) är ett behandlingsprogram för sexualbrott som har provats vid specialanstalterna för sexualbrottslingar. Dokumentationen är tyvärr bristfällig och inga utvärderingar har ännu gjorts. Utredningen *Slag i luften* (SOU 2004:121) menar att Kriminalvårdens uppdelning i separata program (VIN och ROS) för misshandel respektive sexualbrott är ineffektivt och vittnar om en kunskapsbrist på området mäns våld mot kvinnor. På Centrum för våldsprevention vid Karolinska Institutet i Stockholm har man uttryckt att viss behandlingsforskning samt vissa regelrätta behandlingar av partnermisshandlare letar efter t.ex. adhd eller alkoholmissbruk för att diagnostisera männen som slår. Man försöker anpassa behandlingen efter individuella avvikelser trots att man vet att en stor del av våldet utövas av vanliga, välfungerande män. Vid en internationell utblick är den modell som används mest och som är mest framgångsrik den kognitiva beteendeterapi, där könsroller, kvinnoyn, jämställdhet och maktförhållanden står i centrum, och där fokus är att män som slår ska erkänna, förstå och ta ansvar för sitt beteende. Det är viktigt att villkoren för hur behandlingen ska se ut diskuteras ingående.

Att män som slår ska få behandling är en viktig del i arbetet med att stoppa det samhällsproblem som mäns våld mot kvinnor innebär. Det ska givetvis ses som en förebyggande åtgärd och en del i arbetet med att skydda utsatta kvinnor och barn. Vänsterpartiet har därför avsatt pengar i budgetmotionen för 2007 för att satsa på behandlingsprogram inom Kriminalvården riktat till dömda sexualbrottslingar och män som slår.

Tyvärr är det många våldutövande män som inte kommer i närheten av vare sig behandling eller hjälp. Det är en brist som måste rättas till. Ytterligare ett problem är möjligheterna att säkerställa effekterna av behandlingarna. Vänsterpartiet betonar att all hjälp, alla verksamheter och behandlingspro-

Fel! Okänt namn på

gram riktade till män som slår bör vara baserat på ett könsmaktsperspektiv. Även utvärderingar som görs av behandlingarna måste ta könsmaktsperspektivet i beaktande för att på bästa sätt säkerställa att behandlingen också skyddar utsatta kvinnor och barn från fortsatt våld. Rapporten *Mäns våldsutövande – barns upplevelser. En kartläggning av interventioner, kunskap och utvecklingsbehov* (2006) lägger fram en rad förslag som Vänsterpartiet är positivt till.

Det handlar bland annat om ett nationellt koordinerat utvärderings- och utvecklingsprogram med syfte att utveckla modeller för dokumentation, uppföljning och utvärdering som på sikt kan implementeras nationellt, samt att det bör byggas upp en hållbar och regionalt anpassad struktur för erfarenhetsutbyte och fortbildning på området interventioner mot mäns våld mot kvinnor. Dessa förslag är mycket angelägna. Regeringen bör därför skyndsamt bereda rapportens förslag till förändringar.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 26 oktober 2006

Lars Ohly (v)

Alice Åström (v)

Wivi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Josefin Brink (v)

Marie Engström (v)

Elina Linna (v)

Kent Persson (v)